

A
CONFESSION
LEO by TOLSTOY ลีโอ ตอลสตอย

วรรณกรรมอมตะเชิงชีวิตประวัติของผู้ประพันธ์
สงครามและสันติภาพ แอนนา คาร์เนนา มรณกาลของอีวาน อีลีช

(คำสารภาพ)
สมบูรณ์ คุภศิลาป แปล
ธเนศ อารักษ์สุวรรณ เกริ่นนำ

A
CONFESSION
LEO by TOLSTOY
สือ
ตอลสตอย

วรรณกรรมอมตะเชิงชีวิตประวัติของผู้ประพันธ์
สงครามและสันติภาพ แอนนา คาร์นินา มรณกาลของอีวาน อีลีช

(คำสารภาพ)
สมบูรณ์ ทุกศิลป์ แปล
ธนศ อารักษ์สุวรรณ เกริ่นนำ

สำนักพิมพ์สมิต

คำสารภาพ

A CONFESSION

by Leo Tolstoy

สมบูรณ ศุภศิลป์ แปล

ถ่ายทอดจากภาษารัสเซียโดย Jane Kentish

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ เกริ่นนำ

ณัฐภูสิทธิ์ จงธนภักพงษ์ แบบปก

ธนพงษ์ อุบลพันธ์ุ บรรณาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์เคล็ดไทย 2531

พิมพ์ครั้งที่ 2 กุฎกาพันธ์ 2536

พิมพ์ครั้งที่ 3 ตุลาคม 2558

ราคา **180** บาท

จัดจำหน่ายทั่วประเทศ

บริษัท เคล็ดไทย จำกัด

โทรศัพท์ (02) 2259536-39

โทรสาร (02) 2225188

www.kledthai.com

พิมพ์ที่

ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

โทรศัพท์ (02) 2766713

คำนำสำนักพิมพ์

จุดเริ่มต้น...ฉันมาจากไหน วิวัฒน์มาจากสิ่งจริงหรือ หากย้อนรอยไกลขึ้นไปอีก สิ่งที่ว่าจะมาจากอะไร โลกเราเกิดขึ้นได้อย่างไร ดาวดวงอื่นล่ะ มีความเป็นมาเช่นใด

จุดกึ่งกลาง...ทำไมฉันและคนอื่น ๆ ต้องติดอยู่บนโลกใบนี้ หรือดาวเคราะห์ดวงอื่น แล้วการดำรงอยู่มีจุดประสงค์อะไรหรือไม่ และจะต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปอย่างไร

จุดสิ้นสุด...ฉันจะเดินไปสู่หนไหน ถ้าต้องอำลาจากโลกนี้ไป ไม่มีทางเลือกอื่นได้อีกแล้วหรือ นอกจากนรกกับสวรรค์เท่านั้น แล้วฉันจะหลีกเลี่ยงมันได้ด้วยวิธีใด

ทุกคำถามย่อมมีคำตอบ แม้ว่าบางครั้งคำตอบเหล่านั้นจะล่องลอยอยู่ตามสายลมแสงแดดบ้างก็ตาม ดูเหมือนคำถามจำพวกนี้อาจจะกลายเป็นปัญหาประจำศตวรรษไปแล้วระมัง เพราะกระแสน้ำแห่งการค้นหาคำตอบได้ไหลบ่าอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นก่อน รุ่นหลัง หรือรุ่นต่อ ๆ ไป ต่างก็พยายามแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับความหมาย

แห่งชีวิตให้กับตัวเอง ด้วยการอาศัยวิชาอภิปรัชญา
จริยศาสตร์และศาสนาเป็นเครื่องมือในการขุดค้น

เช่นเดียวกับตอลสตอย ซึ่งถือว่าปัญหาเหล่านี้
มีความสำคัญต่อชีวิตของเขา มากยิ่งกว่าการเขียนนิยาย
เสียอีก เพราะในบั้นปลายของชีวิต ตอลสตอยได้ทรม
แท้ให้กับการค้นหาคำตอบแก่คำถามเหล่านั้นอย่างมุ่งมั่น
ดังที่เขาได้บรรยายความรู้สึกผ่านตัวละครไว้ในเรื่อง
“แอนนา คาเรินินา” ว่า

“ในขณะที่นั้นเขาเพิ่งจะสำนึกถึงความจริงที่ว่า
มนุษย์ทุกรูปทุกนามรวมทั้งตัวเขาเองด้วย ต่างก็ไม่มี
อะไรเป็นที่ยึดหวังข้างหน้าเลย นอกจากความทุกข์
ความตาย และความแก่ไปทีละน้อยไม่รู้จบสิ้น ดังนั้น
เขาจึงตัดสินใจว่าเขาจะใช้ชีวิตอยู่อย่างนี้เรื่อย ๆ ไปไม่
ได้เสียแล้ว เขาจะต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสอง
อย่าง คือต้องหาคำอธิบายในเรื่องชีวิตให้พบ หรือไม่
ก็ยิงตัวตาย” [จากสายลม-แสงแดด วิลาศ มณีวัต]

คำสารภาพ จึงเปรียบเสมือนหนึ่งข้อเขียนที่เขา
บรรจงเรียงร้อยขึ้นมา เพื่อบอกเล่าถึงความรู้สึกนึกคิด
ต่าง ๆ ที่ว่าด้วยปัญหาความหมายแห่งชีวิต อย่างไรก็ตาม
อย่างไรก็ตาม คำถามทำนองนี้อาจจะไม่มีคำตอบที่แน่นอน
กับชีวิตของใครบางคน ด้วยเขาไม่เคยตั้งคำถามถาม
ตัวเองเลยตลอดชั่วอายุขัย แต่สำหรับอีกหลาย ๆ คน

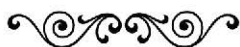
แล้ว เขาอาจกำลังแสวงหาคำตอบอยู่ และไม่ว่าคำตอบ
ที่ได้นั้นจะเป็นอย่างไร เชื่อว่าหนังสือเล่มนี้คงจะมีคุณ
ค่าเพียงพอกับการค้นหาสาระแห่งชีวิต และ “คำถามที่
ยังตอบไม่ได้”

คุณละเคยคิดจะตอบตัวเองบ้างไหม อย่างน้อย
ที่สุดก็เป็นการทดสอบภูมิปัญญาของเรา ช่วยต่อเติม
คุณค่าและสร้างความหมายให้กับชีวิตมากยิ่งขึ้น หรือ
คิดแต่จะยอมจำนนพ่ายแพ้อย่างง่ายดาย โดยไม่ลอง
แสวงหาคำตอบเสียก่อน แล้วก็ยกประโยชน์ทั้งปวงให้
แก่พระเจ้าว่าเป็นผู้สร้างสรรค์สรรพสิ่งขึ้น

แน่นอน ชีวิตย่อมมิใช่กอลวະที่จะปล่อยให้
ล่องลอยไปวัน ๆ มันจำเป็นต้องมีอะไรมากกว่านั้นอีก
ถ้าคุณถามตัวเองได้เมื่อไหร่ นั่นก็หมายความว่า คุณเริ่ม
แสวงหาคำตอบแล้ว

เราคือผู้ส่งข่าว จากมิตรสู่มิตร
สำนักพิมพ์สมิต

ชีวประวัติของลีโอ ตอลสตอย

วัยเด็ก

ตอลสตอยเกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ.1828 เสียชีวิตเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1910 อายุได้ 82 ปี (หรือเทียบเท่ากับพ.ศ. คือ 2371 ต้นรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ถึงพ.ศ.2453 อันเป็นปีสวรรคตของรัชกาลที่ 5)

บรรพบุรุษแห่งตระกูลตอลสตอยเดินทางจากยุโรปตะวันตกเข้าไปตั้งรกรากในรัสเซียตั้งแต่ปี 1353 ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่าชายผู้ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งชื่อ อินดริส (Indris) อพยพจากอาณาจักรลิทัวเนียไปสู่เมืองเชอร์นิกอฟ (Chemigov) และได้รับราชการเป็นนายทหาร อีกประมาณหนึ่งร้อยปีต่อมา เหลนของเขาได้ย้ายหลักแหล่งพำนักไปอยู่ที่มอสโกอันเป็นศูนย์กลางแห่งความมั่งคั่งและอำนาจทางการเมืองแห่งใหม่ เจ้าชาย Vasily the Blind ผู้ซึ่งเป็นเจ้าผู้ปกครองใต้ทรงเลี้ยงดูครอบครัวนี้อย่างดี เนื่องจากเป็นตระกูลที่จงรักภักดีต่อพระองค์ ด้วยการพระราชทานนามสกุลว่า ‘ตอลสตอย’ (tolstoy) ซึ่งแปลว่า ‘อ้วน’ (fat)

ตอลสตอยเป็นลูกคนที่สี่ของเคาน์เตสมาเธีย วอลคอนสกี และเคาน์นิโคไล อิลยิช ตอลสตอย แม่ของเขาเสียชีวิตในปี 1830 หลังจากให้กำเนิดลูกสาว-มารียา ตอลสตอย

จึงจำหน้าแม่ไม่ได้ จากนั้น ‘บ้าทาเทียนา’ ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของพ่อได้ช่วยเหลือยุงตุ้ก ๆ พร้อม ๆ กับเป็นแม่บ้านให้กับตระกูลตอลสตอย รวมทั้งสอนหนังสือเด็ก ๆ ปู่ของตอลสตอยเป็นคนใจกว้างและน่าเชื่อถือไว้วางใจ แต่ในขณะที่ตอลสตอยเกิดนั้น ความมั่งคั่งรุ่งเรืองของครอบครัวตอลสตอยลงไป ดังนั้น พ่อและแม่ของตอลสตอยจึงต้องไปตั้งครอบครัวที่ที่ดินของครอบครัวตระกูลของแม่ที่ ‘ยาสนายา โพลีอานา’ (แปลว่าบริเวณที่เป็นลานโล่งในป่า) ซึ่งอยู่ในเมืองตุลา, ตอนกลางของรัสเซียอันเป็นที่ที่ตาทวดของตอลสตอยพำนักอยู่ตั้งแต่ต้นคริสต์ทศวรรษ 1800 หลังจากตาทวดเสียชีวิต แม่ของตอลสตอยจึงได้รับเงินมรดกกลับมา ปัจจุบันได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอนุสรณ์สถานของชาติ

พล ไบรูกอฟฟ์ได้เขียนเล่าไว้ในชีวประวัติของตอลสตอยว่า พ่อของตอลสตอยเป็นคนสุภาพ นุ่มนวล รื่นเริง ว่องไว ไม่ชอบอยู่เฉย ๆ เป็นกันเองและมีก๊จะพุดจา ล้อเล่นบ่อย ๆ เขาไม่ชอบการลงโทษเหมือนดีทาสดีทิดที่ดินซึ่งในเวลานั้นเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับครอบครัวที่มีทาสนับร้อย ๆ คน เขาไม่ชอบล่าหมาป่าหรือหมาจิ้งจอก หากแต่ชอบขี่ม้าไปในท้องทุ่งและป่า หรือไม่ก็เดินเล่นกับลูก ๆ พร้อมกับมีฝูงหมาเกเรย์ฮาวน์วิ่งตามไปด้วย สมัยเมื่อยังเด็ก ตอลสตอยเล่าประสบการณ์ของการไปเที่ยวกับพี่น้อง เพื่อนฝูง และย่า การออกไปเก็บลูกเห็บเซเลนัท ย่าของเขาเปรียบเสมือน

บุคคลที่มีมันต์วิเศษตั้งในความฝัน บางคืนเขาก็เข้าไปในห้องนอนของย่าโดยมันต์เกล้านิทานชื่อเลียมฟ สเตปานโนวิช ผู้ตาบอดคอยเกล้านิทานที่น่าหลงใหลให้เด็ก ๆ ฟัง บ้านของตอลสตอยเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมักจะมีญาติพี่น้องและเพื่อนสนิทมิตรสหายมาเยี่ยมเยียนและกินอาหารค่ำบ่อย ๆ บางครั้งก็พักค้างคืนที่บ้าน ผู้ใหญ่และเด็ก ๆ ชอบเล่นการถอดไพ่ เล่นเปียโน แสดงละคร ร้องเพลงรัสเซีย และเพลงของพวกยิปซี อ่านนวนิยายและบทกวีต่าง ๆ สู้กันฟัง พ่อของตอลสตอยเป็นคนรักการอ่าน ตอลสตอยชอบเข้าไปหาพ่อในห้องหนังสือ บางที่พ่อจะให้เขาท่องจำบทกวีของ อเล็กซานเดอร์ พุชกิน ให้ฟัง ห้องสมุดของบ้านมีหนังสือกว่าสองหมื่นเล่ม มากกว่าสามสิบภาษา หากไม่ได้อยู่ภายในบ้าน คนในครอบครัวตอลสตอยรวมทั้งเด็ก ๆ มักจะออกไปขี่เลื่อนหิมะในฤดูหนาว ขี่ม้าเล่นในสวนป่า สวนที่เป็นเรือนกระจกและลงเล่นน้ำในสระซึ่งตอลสตอยเองชอบทำตลอดชีวิตของเขา

อย่างไรก็ตาม วันเวลาในบ้านชนบทสิ้นสุดลงในปี 1836 ครอบครัวตอลสตอยย้ายไปอยู่ในกรุงมอสโก เพื่อเด็ก ๆ จะได้เรียนหนังสือในโรงเรียน ฤดูร้อนในปีถัดมา พ่อของตอลสตอยตายอย่างกะทันหัน ศพของเขาถูกนำไปฝังไว้ที่ตุลา ถือเป็นช่วงชีวิตที่ตอลสตอยประสบความทุกข์ทรมานที่ต้องยอมรับความจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของชีวิต

เช่นเดียวกับที่อีกสองปีต่อมาเขาต้องสูญเสียย่าผู้เป็นที่รักไป
อีก นับเป็นครั้งแรกที่เขาเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับจิตวิญญาณ
ของมนุษย์ บ้าอะไลน์ซึ่งเป็นพี่สาวของพ่อได้กลายเป็นผู้
ปกครองเด็ก ๆ ต่อไป นิโคลาสและเซอร์เก พี่ชายทั้งสองของ
ตอลสตอยยังคงพักอยู่กับป้าในมอสโก ส่วนตอลสตอยและ
น้องสาวคือมารีญาและน้องชายอีกคนคือทมิตรีย้ายกลับไปอยู่
กับป้าทาเทียนาที่ياسนายา โพลีอานา

พอบ้าอะไลน์เสียชีวิตในปี 1841 ตอลสตอยมีอายุ
ได้สิบสามปี เขาเดินทางพร้อมกับพี่ชายทั้งสองไปสู่มืออง
คาซานเพื่อพักอยู่กับป้าและลุงชูกอฟ ถึงแม้ความตายของ
ญาติผู้ใหญ่จะครอบคลุุมจิตใจ ประกอบกับความเปลี่ยนแปลง
อย่างกะทันหันในชีวิต ตอลสตอยก็เริ่มเตรียมตัวสอบเข้า
มหาวิทยาลัยคาซาน เขาอยากเรียนในคณะภาษาตะวันออก
เขาศึกษาภาษาอาหรับ ตุรกี ละติน เยอรมัน อังกฤษและ
ฝรั่งเศส รวมทั้งวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และศาสนา นอก
จากนั้นยังได้เริ่มศึกษางานวรรณกรรมของอังกฤษ รัสเซีย
และฝรั่งเศสอย่างจริงจัง ซึ่งได้แก่ผลงานประพันธ์ของชาร์ลส์
ดิกเกนส์, นิโคลาส โกล, มิคาอิล เลอมอนตอฟ, ฌอง
ฌาคส์ รูสโซ, ลอเรนซ์ สเติร์น, ฟรีดริช ชิลเลอร์ และฟรังซัวส์
-มารี อารูเอต์ วอลแตร์

วัยรุ่น

ในปี 1844 เมื่อตอลสตอยอายุได้สิบหกปี เขาได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยคาซันและศึกษาวรรณกรรมตุรกี-อาหรับตั้งได้กล่าวแล้ว แต่เขาเรียนไปได้แค่สองปีเท่านั้น และในเวลาต่อมาได้พยายามเรียนวิชากฎหมาย ในช่วงเวลานี้ เขาและพี่ชายทั้งสองคนได้ออกจากบ้านลุงและบำไปเช่าห้องอยู่กันตามลำพัง ได้ไปเที่ยวงานบอลล์และกาสิโนเนอร์ รวมทั้งการดำเนินชีวิตแบบลูกผู้ชาย เช่นดื่มสุรา เล่นการพนัน ไปเที่ยวชองโสเภณี ตอลสตอยมิได้ประสบความสำเร็จในการแสวงหาปริญญาบัตร แต่เขาก็ได้กลายเป็นคนที่พูดได้หลายภาษารวมแล้วสิบสองภาษา เขาไม่ได้เข้ารับการระบบการเรียนตามขนบของมหาวิทยาลัย และได้ลาออกไปในปี 1847 โดยไม่ได้รับปริญญาใด ๆ

อีกสองสามปีต่อมา เมื่อได้กลับมามีชีวิตที่บ้านที่ยาสนา-ยา โพลีอานา เขารู้สึกทุกข์ทรมานกับสิ่งที่จะต้องทำต่อไปกับชีวิตของตน เขาได้แสดงความทะเยอทะยาน ความสับสนและความผิดหวังไว้ในบันทึกประจำวัน ตลอดจนการพูดคุยกับพี่ชายและเพื่อน ๆ เขาเพียงพยายามที่จะบริหารจัดการงานที่ดินของตระกูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ก็ต้องตกอยู่ในบ่วงชีวิตแบบผู้คู้หนุ่ที่ต้องเดินทางไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านและมอสโก รวมทั้งเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก เขาเสพติดการพนันอย่างอมแงมและต้องจัดการกับหนี้สินมากมาย

ด้วยการขายทรัพย์สินและที่ดินส่วนหนึ่งเพื่อใช้หนี้ บ้าทาเทียนาได้ตัดเตือนเขาซ้ำแล้วซ้ำเล่าเกี่ยวกับการดื่มเหล้าอย่างไม่ยั้งของเขา และการมีชื่อเสียงในทางเลื่อมเลี่ยมอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เวลาที่ไม่เมามายเขามักจะรับสารภาพด้วยความเสียใจกับบ้าของเขาและผู้หญิงอีกสองสามคนที่เขาได้วางใจ โดยบอกความในใจและยังเขียนลงบันทึกประจำวันไว้ด้วยว่า ‘ข้ากำลังมีชีวิตอยู่เยี่ยงสัตว์โดยพร้อมมูส... ข้าจะทิ้งอาชีพเกือบจะทุกอย่างไปจนหมดสิ้นและยังตกลงไปในหล้าอย่างมาก เขาเริ่มสวมใส่เสื้อผ้าแบบชาวนา อีกทั้งยังสวมใส่เสื้อเชิ้ตในสไตล์ของตน จนกระทั่งในเวลาต่อมาได้รับการเรียกชื่อว่าเสื้อแบบ ‘tolstovkas’ เขาพยายามสอบเข้ามหาวิทยาลัยอีกครั้ง ด้วยหวังว่าจะได้มีตำแหน่งในระบบราชการ แต่ก็ใคร่ครวญถึงทางเลือกอื่นด้วย เช่นการรับใช้กองทัพพอนิโกล พี่ชายของเขาซึ่งเป็นนายทหารในกองทัพประจำอยู่ที่คอเคซัส กลับมาเยี่ยมบ้านที่ياسนaya โพลีอานา ตอลสตอยจึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนในฤดูใบไม้ผลิของปี 1851 พี่น้องทั้งสองออกเดินทางไปยังเขตคอเคซัสซึ่งอยู่ที่ชายแดนทางใต้ของรัสเซีย สองพี่น้องใช้ชีวิตธรรมดาแบบชนเผ่าคอสแซคในหมู่บ้านแถบคอเคซัส ขึ้นชมยินดีกับทิวทัศน์บนภูเขาสูง อีกทั้งได้พบปะกับผู้คนที่แข็งแรงอดทนและสามารถทนทานกับอากาศที่หนาวเย็นได้ มีจิตใจอันกล้าหาญ ซึ่งสามารถเดินทางข้ามภูเขาสูงและปกป้องดินแดน

นี้ไปได้ ซึ่งสร้างรอยประทับใจลงในจิตใจของคอลอสตอยอย่าง
ไม่มีวันลืมเลือน ภายหลังจากเขียนจดหมายติดต่อกับบ๊าทัง
สองเป็นเวลายาวนาน บัดนี้เขาพร้อมที่จะหยิบปากกาเขียน
นวนิยายแล้ว นวนิยายเรื่องแรกคืออัตชีวประวัติสามภาค
ได้แก่ *Childhood (1852)* ตีพิมพ์ในวารสาร *Sovremennik*
ซึ่งได้รับการยกย่องอย่างมากและทำให้เขามีกำลังใจเขียนภาค
ต่อไปคือ *Boyhood (1854)* และ *Youth (1857)* เมื่ออยู่ใน
วัยชรา ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงความคิดในศาสนา
แล้ว เขายอมรับว่าเรื่องราวเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่จริงใจและเป็น
ความสับสนปนประหว่งความจริงกับสิ่งที่จินตนาการขึ้นอย่าง
ไม่แนบเนียน

ในปี 1854 ระหว่างสงครามไครเมีย คอลอสตอย
ย้ายไปประจำการอยู่ที่วอลเลเชียเพื่อต่อสู้กับพวกฝรั่งเศส
อังกฤษและออตโตมาน เป็นการปกป้องเมืองเซวัสโตโปล
การสู้รบครั้งนี้ส่งผลให้เขาเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนนวน
ิยายเรื่อง *Sevastopol Sketches* ไปลงตีพิมพ์ในวารสาร
ในปี 1855 เขาลาออกจากกองทัพ และในปีเดียวกันนี้ เขา
ได้ข่าวว่าคมิตรี น้องชายของเขาล้มป่วย เขาเดินทางกลับมาทัน
คูใจน้องชายอยู่ข้าง ๆ เพียงก่อนที่น้องชายจะสิ้นลมหายใจ
เนื่องจากป่วยเป็นวัณโรค โรคนี้เป็นสาเหตุที่คร่าชีวิตของ
นิโคไล พี่ชายคนโตไปอีกคนในปี 1860 อีกครั้งหนึ่งที่ชีวิต
ของเขาตกอยู่ในสถานการณ์อันไม่แน่นอน ถึงระหว่าง

ความกระตือรือร้นที่จุดไว้ไม่อยู่และการก้าวเดินไปตามแผนการที่เป็นไปได้ ตลอดจนคอยเดินทางไปยุโรปสองครั้ง คือในปี 1857 และ 1860-61 ครั้งแรกเขาได้เห็นเหตุการณ์การประหารชีวิตคนในที่สาธารณะในกรุงปารีส อันเป็นประสบการณ์ที่เลวร้ายซึ่งสร้างความทรงจำไปตลอดชีวิตของเขา เขาเขียนเอาไว้ในจดหมายถึงเพื่อนชื่อ วาสิลี บอดกิน ดังนี้ : “ความจริงคือ รัฐเป็นการสมรู้ร่วมคิดกันที่ออกแบบขึ้นไม่เพียงเพื่อจะขูดรีดเท่านั้น แต่เห็นสิ่งอื่นใดเพื่อฉ้อโกงผลประโยชน์ของรัฐด้วย...ดังนั้น ผมจึงต้องไม่รับใช้รัฐบาล (การปกครอง) ใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ไหน ๆ” การตระเวนยุโรปครั้งที่สองได้ก่อรูปพัฒนาการทางการเมืองและทางวรรณกรรมของตอลสตอยเมื่อเขาได้พบกับวิกเตอร์ ฮูโก ซึ่งเขายกย่องฝีมือทางการประพันธ์หลังจากได้อ่าน *เหยื่อธรรม* (Les Misérables) ฉากการสู้รบใน *สงครามและสันติภาพ* (War and Peace) ซึ่งให้เห็นอิทธิพลของฮูโก ในเดือนมีนาคม 1861 ตอลสตอยได้ไปเยี่ยมปิแอร์-โจเซฟ ปรูดอง (Pierre-Joseph Proudhon) นักอนาธิปไตยชาวฝรั่งเศสซึ่งลี้ภัยอยู่ในกรุงบรัสเซลส์ ชายทั้งสองได้พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ตอลสตอยเขียนไว้ในสมุดบันทึกว่า : “หากจะให้ผมเล่าถึงการพูดคุยกับปรูดองแล้วละก็ ผมเห็นว่าเขาเป็นคน ๆ เดียวที่เข้าใจความสำคัญของการศึกษาและความสำคัญของสิ่งสิ่งพิมพ์ในยุคนัยของเรา” ด้วยความชื่นชอบในความคิด

เรื่องการศึกษาจากปรุทอง พอกลับมาถึงยาสนายา โพลีอานา ตอลสตอยได้ก่อสร้างโรงเรียนถึงสิบสามแห่งสำหรับลูกหลาน พวกทาสที่ดูแลไร่ของครอบครัวตอลสตอย แต่ที่ว่า การทดลองของเขาไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการคุกคามของตำรวจลับของระบอบซาร์ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่ยาสนายา โพลีอานาอาจนับว่าเป็นต้นแบบหรือผู้เบิกทางให้แก่โรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ของเอ.เอส.เนล (A.S.Neil's Summerhill School) ในด้านการศึกษาแบบประชาธิปไตย ในที่นี้สมควรกล่าวด้วยว่าขณะที่ตอลสตอยตระเวนไปในยุโรป นั้น หนังสือเรื่อง *Childhood* ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ และชื่อเสียงของเขาเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เขายังคงชื่นชอบกับชีวิตชายโสด เมื่อเขาไม่สามารถจ่ายหนี้ อันเกิดจากการพนันจำนวนหนึ่งพันรูเบิลจากการเล่นมิลเลียดแพ็คแค้ทคอฟ (Katkov) ผู้พิมพ์นิตยสาร *The Russian Messenger* เขาจึงต้องยอมยกเลิกสิทธิการพิมพ์ *The Cossacks* ในเดือนมกราคม 1863 ให้แก่แค้ทคอฟ ตอลสตอยยังคงมีจิตใจโลเลระหว่างความพอประมาณและความเสื่อมทราม ดังที่เขาเขียนว่า : “ข้าฆ่าคนในสงคราม ข้าตลปุ่นเพื่อฆ่าคนอื่น ข้าแพ้พนันในการเล่นไพ่, เสียทรัพย์สินที่รักเธอมาจากหยาดเหงื่อของชาวนา, เหมือนตีพวกเขาอย่างโหดร้าย, ตามใจตัวเองอย่างไม่ยับยั้งซึ่งใจกับหญิงแพศยาและหลอกหลวงผู้คนทั้งหลาย การโกหกมดเท็จ การปล้นชิง การเป็นขู้

ทุกชนิด ความเมามาย ความรุนแรงและการฆาตกรรม ทุก
สิ่งทุกอย่างข้าทำไปแล้วทั้งสิ้น ไม่มีอาชญากรรมสักอย่างที่ข้า
ไม่ได้ทำ แต่ถึงกระนั้นคนที่มิมีสถานะเสมอกันกับข้าก็ยิ่งถือ
ว่าข้าค่อนข้างจะเป็นคนดีมีศีลธรรม ชีวิตของข้าเป็นเช่นนั้น
เป็นเวลาสิบปี”

หลายครั้งหลายคราในวันเวลาแห่งความมืดมนนี้
เขานึกถึงภาพของแม่และความดีทั้งหมดที่แม่มีและเป็นสิ่งที่
เขาใฝ่ฝันอยากจะมีบ้าง “นั่นแหละภาพของแม่ในหัวนึก
ของผม แม่เป็นคนที่มิมีจิตใจสูง บริสุทธิ์และเป็นจิตวิญญาณ
ที่มักจะมีเกิดขึ้นในช่วงกลางแห่งชีวิตของผม ในช่วงแห่งการ
ต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายที่กำลังครอบงำจิตใจ ผมภาวนาต่อจิตวิญญาณ
ของแม่ ขอให้แม่ช่วยผม และการภาวนานี้มันก็จะช่วยผมได้
มากเสมอมา”

แต่กาลเวลากลับมเปลี่ยนแปลงไป และสิ่งทั้งหลาย
ทั้งปวงจะเข้าที่เข้าทางในไม่ช้า : ตอลสตอยตกหลุมรัก

**วิทยุใหม่ : การแต่งงาน ลูก ๆ สงครามและสันติภาพ และ
แอนนา คาเรินนา**

ในวันที่ 23 กันยายน 1862 ขณะนั้นตอลสตอย
อายุได้สามสิบสี่ปี เขาแต่งงานกับลูกสาวของเพื่อนคนหนึ่งซึ่ง
เป็นแพทย์ประจำราชสำนัก หล่อนชื่อโซฟียา ‘ซอนยา’ อันเดร-
เยียฟนา เมอร์ซี่ อายุสิบเก้าปี อ่อนกว่าตอลสตอยถึงสิบห้าปี